

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי אהרן דיל ז"ל

בן מלכה ומשיח

נולד בהראת, אפגניסטן

בתאריך ט"ו בשבט תרע"ד, 11/2/1914

התגורר בירושלים

שרת בחיל הרגלים

נפל בעת מילוי תפקידו בשרותו

י"ד בסיוון תש"ח, 21/6/1948

נקבר בבית העלמין סנהדריה

שורה: יג קבר: 03

הותיר אחריו אישה ושתי בנות

בן 34 בנופלו

קורות חיים

בן מלכה ומשיח, נולד ביום ט"ו בשבט תרע"ד (11.2.1914) בעיר הראת, אפגניסטן. קיבל חינוך עממי והתחיל לעבוד. בשנת 1937 העפיל לארץ דרך איראן וסוריה ונאסר לכמה חודשים בעוון עלייה בלתי-לגלית. זמן קצר אחרי עלייתו הצטרף ל"הגנה". תחילה שירת כנוטר ואחר-כך עבד בבניין, ובלילות יצא לתפקידי שמירה. בזמן האחרון עבד בחנות ירקות בשכונת גאולה בירושלים. התאחדו בו חיצוניות נאה וטוהר-נפש. אהרן זכה להוקרתם של כל מכריו מקרב העדות האפגנית והפרסית ולקוחותיו בחנות. היה בעל מרץ רב, פעיל ומפעיל אחרים והרוח החיה במסיבות-רעים וחגיגות. ידידיו הרבים פנו אליו תמיד לשאול בעצתו והוא ידע להשפיע עליהם בנועם דבריו. היה איש-חברה מובהק ורע נאמן. כיחסו לפרט כן יחסו לכלל וערכיו. נאמן לדת ומקיים מצווה קלה כחמורה, וידע למזג תורה ודרך-ארץ עם מסירות למולדת.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

כשפרצה מלחמת-העצמאות לאחר החלטת עצרת האו"ם על חלוקת הארץ התגייס מיד ל"משמר העם", ולאחר-מכן לחטיבת ירושלים. הוא מילא כל תפקיד שהוטל עליו בשמירה והגנה בשקט ובצניעות ובמלוא האחריות. לאחרונה הגן על אזור "טיפת-חלב" בבית ישראל החדשה מול שייחי-ג'ראח. לא פעם ניצל ממות בהימצאו באש צולבת ותמידית. פעם הגיע הביתה משייחי-ג'ראח לשעות חופשה קצרות וכובעו נקוב מכדור. בבוקר יום 3.6.1948 הלך לבסיסו ב"טיפת-חלב" ובדרך נפגע מרסיס פגז בריאות. הוא הועבר לבית-החולים "הדסה" ושכב שם 19 ימים. ביום י"ד בסיוון תש"ח (21.6.1948) נפטר מפצעיו והובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות בסנהדריה בירושלים. השאיר אישה ושתי בנות.

הסיפור המקורי שנכתב על ידי אהרון דיל - אבד. הידוע לנו סופר על ידי חברו למסע מר אשר בצלאל אשר עשה עמו את כשרת הדרך מסוריה לישראל. לדבריו יש להניח שעד לסוריה דרכו של אהרון הייתה כשר האחרים שעשו דרכם מסוריה לישראל, כי אפשרות אחרת כמעט ולא הייתה קיימת.

שנת 1937

היציאה מהעיר הרם באפגניסטן. כמובן שאין מזהירים על הכוונה לעלות לישראל (פלסטינא אז). אין השלמות האפגניים מעוררים בעיות לאנשים הרוצים לצאת את הארץ, אלא שהמעבר הוא דרך פרס, והפרסים אינם מחירים לעבור בגבולם, מחשש שהאנשים יסארו לדור קבוע במקום. לכן יש צורך לשחד מראש בממון רב את הקונסול הפרסי באפגניסטן לתת לגוסעים רשות מעבר בפרס. מקבילים פספורט התקף עד לטהרן. גוסעים באוטובוס וישיבים בבתי מלון. מצוי עמם כסף במידה מספקת להוצאותיהם. מגיעים למשחד ומשם לטהרן.

בטהרן יושב הקונסול העירקי. לבקשתם ניתן להם פספורט לגסיעה לבגדד, דמשק, ביירות וטורקיה. מטהרן ממשיכים להמךן היא שופן הבירה העתיקה, שם נהגים לעלות לקבריהם של מרדכי ואסתר.

מגיעים לבגדד, שם לנים במלון יהודי כשר שאת כתובתו ידעו מראש. צמוד לו יש בית כנסת מפואר. מבגדד שוכרים אוטו הנוסע לדמשק בסוריה. דרך מזרח קשה, בה צריך להצטייד מראש במזון ומים עד הגיעם לדמשק. בדמשק גר סוחר יהודי המארגן, תמורת הון עתק, הברחות לגבול ישראל, אלא שמלאכתו נתגלתה רמיה. ההסדר היה כזה: משלשלים לידי הסוחר כסף רב וממתינים עד אשר קורא להם הסוחר ואומר שבמצא המדריך אשר יקחם במונית לראש פינה, המדריך לא יקבל שכרו עד אשר יובא על ידו מכתב האומר שהאנשים הגיעו בשלום לראש פינה. בתקופת המחנה זו פגש המספר את אבינו אהרון דיל. לאחר מספר ימים בקראו לסוחר ואמר להם, "הלילה אתם גוסעים לפלסטינא". בא המדריך ולקחם במונית והורידם בגבול סוריה ישראל. הלילה היה אפל, ומסובן שלא ידעו היכן הם במצאים. אמר להם שצריכים להגיע שני ערבים שיופילו במונית עד לירושלים, ולהם צריך למסור את המכתב. אמר זאת ובעלם בחשכה.

חופיעו שני ערבים והחלו להובילם ברגל. הראו להם אורות מרחוק וסענו שזו ראש פינה. לאחר כשלושה ק"מ נעצרו ואמרו שלא יזוזו מדרכם עד אשר יקבלו בקשים. הסיר אחד הבהורים (שבועה היו במספר) את שעובו ונתן להם. כל כמה עשרות מטרים היו נעצרים ומבקשים בקשים ועל הבהורים היה לתת להם. אחד לבת ברחו הערבים והם נעצבו לפשט. כיון שלא ידעו את הבהורן החלים להשאיר על עמדם עד אשר יאיר השחר, וזאת עשו. עם שחר עלו על גבעה לחפש ציון דרך כלשהו. גילו בית קברות, אך משראו שהכתובות הן בערבית, הבינו שבמצאים בשטח ערבי.

ראו רוח צאק. פנו אליו ואמרו לו שפניהם מיועדות היו לביירות, אלא שנשדדו על ידי
מסורה הדרך שלהם. טאלם אם יודעים הם שהנם בפלשתינא, והראה להם את משמרת ראש פינה
מרחוק. נתן להם לחם ומים, ואמר שישלח את בנו להביא מורה דרך שיקחם לראש פינה ממורת
תשלום. (אשר ידע טורקית, וזו השפה בה דיבר עם הרועה). אחרי כמחצית השעה באו פרטים
אנגלים וערבים. כבלו את ידיהם ורגליהם באזיקים. שאלו אותם מאין הגיעו, מאחר וברור
היה שהם יהודים. הקבוצה ענתה לפי סיפור שהכינו מראש והחליטו לדבוק בו: "נאנו
מרוסיה, דרך פרס, עירק וטוריה, אין אנו חוזרים לשום מקום אלא נשארים בישראל".
סעו שנאו מרוסיה כי ידעו שאין שולחים בחזרה לרוסיה. "למר עליהם?" בשאלו,
"כי זו ארצנו" היתה התשובה הפסקנית. כשהם דוהרים על סוסים גררו הפרשים האנגלים
את היהודים אחריהם ברגל עד למשמרת ראש פינה. כלאו אותם שניים בכל חדר. באותו
לילה לקחו ארבע פעמים להקירה. בחקירה חזרו על הסיפור האחד "עלינו מרוסיה...".
ואין אנו חוזרים". ניקשו החברים לאכול ולא בתנום. התחילו להתפרע והביאו להם
לחם וזיתים שחורים. כיון שסבורים היו שהזיתים גללי עיזים הם, לא סעמו מהם ואכלו
את הלחם בלבד.

למחרת בבוקר לקחו אותם אל בית הכלא בצפת. בצפת היו כלואים עם כ - 40-30 אסירים א
בחדר, רובם ערבים וסודנים. המקום היה מזוהם ולאחר זמן קצר רהש גופם כינים.
מזונם היה מועט - לחם, חלבה, כי באוכל מבושל לא נגעו מפאת היותם דתיים. בצפת
היו שלושה ימים. אמרו להם שצריכים הם לבחור שופט אנגלי, ערבי או יהודי, השופט
היהודי שופט בשבת, הערבי ביום שישי, והאנגלי ביום ראשון. בחרו בשופט יהודי שבא
למשפט בעזרת מתורגמן. כיון שהיה השופט עושה דברם של השלטונות, אמר להם שישלחו
אותם לעכו, ואח"כ בחזרה לרוסיה, אמרו לו בחרצות, שלעולם לא יחזרו לרוסיה ולעולם
לא יעזבו את ארץ ישראל. יצא גזר דינם להכלא לחדש ימים בכלא עכו האכזרי. ביום ראשון
הובא אוטו אסירים שלקחם לעכו. שם גלחו שער ראשם, הלבישו בגדי אסירים ונתנו להם
מספר. שהו בחדר אחד עם כ - 300 ערבים וסודנים אשר היו טורקים או חיהם בוקר וערב,
בלכתם ובשנתם, היו סכריחים את ששת היהודים (אחד מהם הופרד מהם בשל היותו קטין),
לשפור את סירי הלילה הצנאים שלהם, אחת המראומות הזכורות למספר מאותה תקופה היא
גלגלי עיניהם הלבנות ושיניהם הסבחיגות בפניהם השהורים של הסודנים כשהעירום משנתם
בלילה להציקם.

אחרי יומיים לקחו לעבודת פרך. מלאכתם היתה לשבור סלעים בקפטיטים לצורך סלילת כבישים.
הבחורים היו יהודים שמסחר היה מקצועם וידיהם לא נגעו במלאכת כפיים. כיון שהתחילו
להתלוצץ על העבודה בא המפקח האנגלי וחבט באלתר בראשם על אשר ואהרונן. שניהם נלקחו
לבית החולים. מקץ יומיים שלחו אותם לעבודה בגין ולחכות מים. באי טורקי וערבי היו
מסובים עליהם. הטורקי היה מחדפם ומגדפם ויורד לחיהם. היו מעלים טיט לקומה שלישית
ובא הטורקי ושפך את הטיט למטה. היו מעלים אבן גדולה למעלה, היה הטורקי זורקה למטה
ומצוים להעלות אבן אחרת. יום אחד החליט אשר להרוג את הטורקי. כאשר העלו את הטיט
למעלה, והטורקי צייתו להורידו למטה, לקח אשר את פח הטיט והבחיתו על ראש הטורקי,
לא ברור מה קרה לטורקי, אך השופט האנגלי הרביץ גם מכות במרצות ולקחם למשפט.
השופט שהיה גתודי גזר עליהם עבודת פרך אחרת, לרדת עם עלה לחוף הים, למלאה חול
רטוב ולעלות למעלה. המטא היה כבד ונשוא. כל פעם שנפלו או התעלו בדרך, הקימום בהצלפות
ובמכות. לאחר מכן התעלף אשר ולא זכר אלא שהתעורר בבית חולים.

אחרי יומיים אמרו להם למלא סלי גומי בחול רטוב, ולהעלותם למעלה. חדש ימים
שהו בכלא עכו וגדמה להם כשנה. הכלא היה מפורסם בקשיחותו. היו מרביצים במ
מכות עד מוות, וכל אסיר היה מאושפז לפחות מספר פעמים בבית החולים.

לאחר כחדש קראו להם ואמרו שלמחרת שולחים אותם בחזרה לרוסיה. היה שם שוטר
יהודי שלחש להם שהכל שקר. ישלחום לחיפה ואח"כ יהיו חפשיים. היום האחרון
בכלא היה יום שבת, ראש חודש ניסן. היו עימם סידור, סליה, ותחילים והשתדלו
לשמור על ארחות הדת ככל שיכלו. גם זקנם וצפרניהם לא גמלו, כי הורשו לעשות
זאת רק בשבת וכמובן שלא רצו לחללה. למחרת השבת קראם השופט. נתן להם כרטיס
רכבת לחיפה ולירת אחת. הוא הזהירם שאם בצאתם יחפשו על ידי שוטר - יכלאו לבצח.
הגיעו החברים עם השוטר היהודי מה לעשות בחיפה כאשר יגיעו לשם. נתן להם השוטר
פתק לועד הקהילה ואמר להם שכל יהודי ברכבת יעזור להם. יצאו מבית הכלא (לאחר
שחתמו בטביעת ידם כולה את זהותם בספרי בית הכלא).

הגיעו לעיר העתיקה בעכו ושם ראו שוטר ערבי אשר ביקש לאסרם בפאת מראס המוזר,
שהיו שערם וצפרניהם ארוכים מאד. חששו שמא זה השוטר ששלח השופט כדי לאסרם טוב.
היה שם בוצרי בעל חנות בדים, אשר הסביר לו בטורקית שזה עתה יצאו מהכלא ולעדות הנא אא
ידם המוכתמת עדיין בדיו. התערב הנוצרי לזכותם ונאות השוטר לשחררם לחפשי.

חיכו המשוחררים כשעה לרכבת. משבאה, עלו וחילפו מושב ליד אדם מכובד. משמצאו אדם
כבד במראיתו ישבו לידו וסיפרו לו את סיפורם. אמר להם לרדת עמו בחיפה. שם
לקהם לועד הקהילה. אך משרדי הועד היו סגורים. אמר להם היהודי לחכות. חיכו כשעתיים,
ולשוא ירדו שניים מהחברים לשאול על מוסד יהודי אחר. הפכו אותם לכתובת מדויקת.
הגיעו לבית שם התגורר רב גדול. לאחר שאמרו להם את דבריהם, ביקשו שייעזרם בלילה
זה ולמחרת יסעו לירושלים.

שלח הרב את בנו במוגית שתביא את באר החברים הממכים במשרדי ועד הקהילה. הציעו להם
רחצה ובגדים נקיים והוכנה להם סעודת מלכים. לאחר שביקש רבות את סליחתם, אמר להם
הרבי שהאנגלים היודעים שהוא מחביא עולים בביתו, עורכים אצלו כל בוקר בדיקה קפדנית
לכן הוא מבקשם שהלילה ילוננו בביתו בכבוד, אלא שבבוקר עליהם לעזוב אחרת ישלח לכלא.
גם הציע להם כסף רב, אך לכסף לא היו זקוקים, שהיה כספם תפור בבגדיהם במשך כל
תקופת מאסרם.

גשארם החברים ללון בביתו עד לשעה מאוחרת בבוקר כי לא יכלו לקום מפאת עייפותם.
למחרת בבוקר יצאו שניים שניים כדי לא לעורר חשד, גיגשו למספרה, והספר הבוכרי
סרב לקחת מהם כסף לאחר שהסתפרו והתנקזו עלו שניים שניים באוטובוס לירושלים.

פרטים אישיים:

אהרון דיל נולד בהרס באפגניסטן בשנת 1914. (ט"ו בשבט) ב-14.5.48 התגייס למשמר
העם. בכ"ה באייר תש"ח נפגע מרסיסי פגז בראותיו. בי"ד סיון תש"ח הלך לעולמו.